

Олжас Сүлейменовтің ақындық феномені – «ақиқат, шынайылық, адалдық» құндылықтарының тарихи тамырымен өзектес жырлануында. Ақын поэзиясы ақиқат арқылы сұлулықты танытады.

Ақынның поэзиясымен бірге еліміздің ұшы-қиырсыз даласын, әлемді шарлайсың.

Олжас Сүлейменовтің осы кезге дейін жарық көрген жиырмадан астам өлеңдер жинағы бар. Әр өлеңі ақынның тарихи, ғылыми, көркем рухани ізденістерінің нәтижесін танытады. Ақынның ерекшелігі – еркіндігінде, ой ауқымдылығында. Осы стильді поэзия құрылымынан да көре аламыз. Ақын поэзиясы арқылы қазақ халқының өткені, бүгінгісі және болашағын суреттеген. Өткенді сезініп, болашақты болжайды. Шығармалары қазақ халқының тамырының, дәстүрінің тереңдігін, рухының бекем екендігін әлемге танытты. Поэзиясы әрбір азаматты жігерлендіріп, қайрат-күш береді. Өршіл жырларын еуропалық үлгідегі қазіргі заманғы поэзияның керемет бояуларымен үндестіре білді.

Әрине, ақынның бір өлеңі арқылы поэзиясына баға беру мүмкін емес. Оның әр өлеңі бір-бірін толықтырып тұрған тұтас жыр тәртізесі.

Олжас Сүлейменовтің «суреткер мен уақыт» тақырыбы көп көңіл бөлетін мәңгілік сарын болып табылады. Мысалы «Арғымақ», «Құмырсқа», «Махамбет», «Кактус», «Түнгі салыстыру» және т.б. атты туындылары тарихи естелік және өмір жайлы толғамаға тұнып тұр.

Олжас Сүлейменов шығармашылығының терең түбіне бармай космополиттік «жалған сананың» жетегінде кетті, қарама-қайшылық ақын – деген пікірлер де айтылып жатады. Олжас Сүлейменов кең ғаламдық ойдың ақын. Ақынның өлеңдері кең ауқымды түрде жазылған туындылар. Ақын өлеңдерін түсінуге үшін

ОЛЖАС СҮЛЕЙМЕНОВ – Тарихи тамырға жалғанған ақын

ақын танымындағы терең көркемдік-философиялық мәніне ену қажет шығар.

Олжас Сүлейменовтің ақындығына нәр беріп тұрған елеулі қыры – оның зерделі зерттеушілігі, яғни тіл білімінің этимология саласындағы ізденістері.

Оның өткен ғасырдың жетпісінші жылдары жарық көрген атышулы «Азия» атты кітабы түркология саласындағы ғылыми жұртшылықты дүр сілкіндірді. Бұл кітап түркі халықтарының ежелгі жазба ескерткіштеріне арналған. Ақынның еңбегінде ерте замандағы салт-дәстүр, түркі халықтарының тілдері зерттелді.

Олжас Сүлейменовтің тілтанушы, және түркі тілін зерттеуші ретіндегі «Аз и Я», «Қызылсатын параллельдер», «Тарихқа дейінгі түркілер», «Жазу тілі», «Сөз коды»

атты алдыңғы кітаптары жуырда жарық көрген «Этимология оқулығының» – алғы бастаулары. Оның «1001» сөз атты тіліндегі түркіміздер сөздігіне кіріскеніне 40 жылдан асты. «Өмірімнің басты кітабы «1001 сөз» болатынын сезгендіктен де асығуының жөні жоқ», – дейді екен ақынның өзі.

Бұл оқулық арқылы ғалым ең алдымен тарихи факторлармен санаса отырып, түркі сөз төркінін зерттеп ғасырдан-ғасырға тарайтын жазба тарихын жасады.

О. Сүлейменовтің: «Келешек тіл білімінің негізгі нәтижелерінің бірі – әрбір сөз белгілі бір жүйенің – морфологиялық, семантикалық немесе фонетикалық жүйенің де туындысы: әрбір сөз – бұл тұмсыз сөздер сөздерінің мүшесі» – деген тұжырымы елеулі жаңалық болып табылады.

Этимологиялық зерттеулердің қай түрі болсын, қандай тілге бағытталмасын ғылыми тұрғыдан үш түрлі, атап айтқанда, фонетикалық, морфологиялық және семантикалық принцип-критерийге сүйенуі шарт. Сөз төркінін дұрыс та дәл анықтаудың нәтижелі тәсілі болып саналатын бұл принцип-критерийлер жалпы түрде емес, нақтылы тілдердің өзіндік ерекшеліктері мен сол тілдердің қалыптасу, даму заңдылықтары негізінде қолданылады.

Екіншіден, О. Сүлейменов алдыңғы зерттеулерге сүйенбей, өз бетінше зерттеулер жасады. Тарихи-салыстырма тәсілін пайдалана отырып, герман, славян, Еуропа, шумер тілдеріндегі таңба, сөздердің жасалу схемасын көрсете отырып, тұмсыз бір тілге бағындыруға тырысты.

Үшіншіден, қазақ тілінің сөздік қорын тазалайды, сөз тарихымыз айқындалады. Этимология саласының болашақ мамандарын даярлайды. Болашақта этимология кафедрасының ашылуына жол салады.

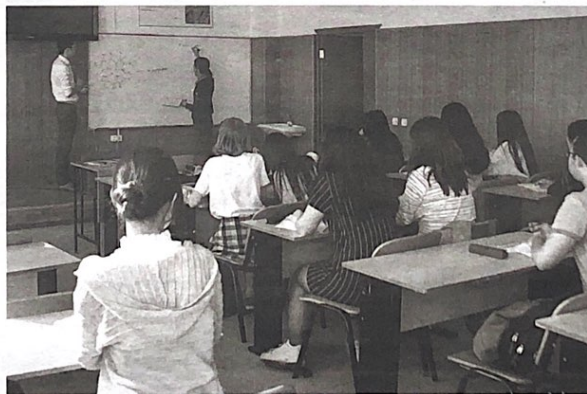
Қорыта айтқанда, Олжас Сүлейменов қазақ ғылымына тілтанушы ретінде елеулі жаңалық әкеліп, мол үлес қосты. Ежелгі көне түркі, орыс, славян тілдерінің өзара байланысын зерттеді. Бұл еңбектері славян халықтарының тарихи мен мәдениетіндегі түріктердің көрнекті ролін көрсетті.

Алтынай АСҚАРОВА,
Шоқан ШОРТАНБАЕВ

Еліміздің ертеңі, мемлекетіміздің жарқын болашағы білімді де, білгір жастардың қолында. Бүгінде жастар қоғамның қозғаушы күші ретінде озық идеяларымен қаруланып, еліміздің дамып, өркендеуіне барша үлес қосып келеді. Осыған орай Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың: «Мен сіздер, бүгінгі жастар ерекше ұрпақ екендеріңді қайталаудан жалықпаймын. Сіздер тәуелсіз Қазақстанда өмірге келдіңіздер және сонда ержетіп келесіздер. Сіздердің жастық шақтарыңыздың уақыты – біздің еліміздің көтерілу және гүлдену кезеңі. Сіздер осы жетістіктер рухын және табысқа деген ұмтылушылықты бойларыңызға сіңірдіңіздер», - деген сөзді мемлекет пен ұлт болашағы жастар болашағымен тікелей байланысты екендігін айқындайды.

Жастардың білім алу, мамандық таңдау, рухани ұстанымдарын қалыптастыру, қоғамдағы өз орнын табу секілді әлеуметтік кезеңдерден өтуі – өмір заңдылығы. Осы әлеуметтік кезеңдерде жеке адамның тұлға болып қалыптасуына көптеген жағдайлар әсер етеді. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің химия және химиялық технология факультетінде студенттердің осындай тұлға болып

ЕЛ ЕРТЕҢІ – БІЛІМДІ ЖАСТАР

қалыптасуына жан-жақты жағдайлар жасалады. Оларды оқыту әдістерін таңдау көптеген факторлармен білім берудің маңызды мақсаттарымен, оқу курсының ерекшеліктерімен, сабақтың мақсатымен, студенттердің мүмкіндігімен, қолда бар оқу құралдары және уақытпен, оқытушы қолданатын дидактикалық материалдардың ерекшеліктерімен сабақтастырыла отырып жүргізіледі. Сонымен қатар, біздің ұжымда әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің студенті туралы ереже, студенттердің

ар-намыс кодексі қызу талқыға салынып, олардың өз міндеттерін әрдайым есте ұстауға, академиялық нормаларды бұзудың жол бермеуге бағыт-бағдар беріліп отырады.

Бүгін елімізде жастар саясатына үлкен көңіл бөлуде. Жастар саясатына қатысты сан түрлі пікірлер мемлекеттік шеңберде, халықаралық дәрежеде талқылануы – оның қоғам өмірінде айтарлықтай маңызды орын алатындағын аңғартады. Олай болса, еліміздің ертеңі болашағы жастардың (бүгіннен бастап, қандай тәрбие

алуы мен отан сүйіштілік қасиеттің дамуы аса маңызды. Ең әуелі жастар бойында рухани адамгершілік, саяси сауаттылық, құқықтық тәрбие басым болғаны жөн. Қазіргі таңда мемлекеттік деңгейдегі форумдарда белсенді қазақ жастарының басы қосылып, жұртшылық алдында сөз сөйлеген жастарымыз ұтаралық татулық пен қазақ халқының мәдени және тілдік ерекшеліктерін сақтай отырып, ұрпақтар сабақтастығын жалғастырып жатқандығы көңіл қуантарлық жағдай.

Жоғары оқу орнында, әсіресе әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің химия және химиялық технология факультетінде жастарға сапалы білім беруге, олардың тәрбиесіне көп көңіл бөлінеді. Қазіргі заманғы жастар қай қоғамда да адамгершілік, мейірімділік, әділдік, шымдамдылық секілді адам қасиеттері басты орнына қойса, нұр үстіне нұр болар еді. Ұлттың бүгінгі мен келешегі – белсенді жастардың қолында дейтін болсақ, ұлттың рухани құндылықтарын бойына сіңірген ұрпақ қана ел болашағын қалыптастыра алады. Жастар саулауатты өмір салтын ұстанып, мемлекеттің индустриалық-инновациялық дамуына өз үлесін қосса, қоғамға пайдасын тигізіп, сапалы, терең білім алуы басты міндетіне айналдырса, онда келешегіміз кемел болары сөзсіз.

С. РОМАНОВА,
Р. РЫСҚАЛИЕВА,
химия және химиялық технология
факультетінің оқытушылары

ҚазҰУ-дың студенттері Erasmus бағдарламасы аясында Радбауд университетінің (Нидерланды) жазғы мектебінде болып қайтты